

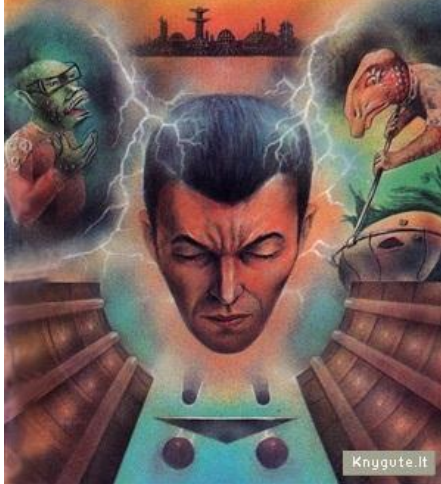

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

23

Robert Sheckley

SIELŲ MAINAI

Knugute.lt

Robert Sheckley
SIELŲ MAINAI

Mokslinis fantastinis romanas ir apsakymai

Trokštate keliauti? Ketinate aplankyti
Kabančius Londono Sodus ir paskendusį
Majamio miestą? Ne!? Norite ko nors
egzotiškesnio? Geidžiate pamatyti
Smėlio Karaliaus urvą Marse, Prociono
IV Kalbantį Vandenyne, Senfio žmogų-
amarą? Prašom! Tik neskubėkite pirkti
bilieto į tarpžvaigždinį lainerį, o
užsisakykite SIELŲ MAINUS!

Iš anglų kalbos vertė VIDA BRAZAUSKIENĖ
ir GINTARAS ALEKSONIS

Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"

23 tomas, serija įkurta 1990 m.

Robert Sheckley MINDSWAP

New York, Ace books, 1981

Viršelis dailininko Audrio Šimakausko

Copyright © by Robert Sheckley, 1966

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 1994

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2012

Turiny

ŽMONIJOS GNIAUŽTAI

SIELŲ MAINAI

ŽMONIJOS GNIAUŽTAI

1

Buvo didžiųjų Lenktynių diena - nuožmios vilties ir nenumaldomos širdgėlos metas, miniatiūrinis nelaimingojo dvidešimt pirmojo amžiaus atvaizdas. Stivas Baksteris, kaip ir kiti dalyviai, norėjo patekti prie starto linijos iš anksto, bet suklydo apskaičiuodamas laiką. Dabar bus blogai. Dalyvio ženklelis padėjo palyginti nesunkiai prasibrauti pro išorinę egzominiją. Tačiau nei ženklelis, nei raumenys nepadės prasiškerbti pro rambių žmogiškų sutvėrimų grūstį, sudarančią endominiją.

Baksteris apytikriai nustatė, kad vidinės masės tankis - 8,7 - beveik lygus pragaro ribai. Savaiminis užsiliepsnojimas galimas bet kurią akimirką, nors tvarkdariai ką tik apipurškė endominiją raminančiu aerozoliu. Jei pakaktų laiko, būtų galima apeiti aplink; bet iki lenktynių pradžios beliko šešios minutės.

Nepaisydamas pavojaus, Baksteris įsibrovė tiesiai į žiūrovų gretas. Jo veide sustingo šypseną - neišvengiamai būtina patekus į didelio tankio žmogišką darinį. Jis jau matė starto liniją -

nelygią pakylą Džersi Sičio sklypų parke. Kiti varžovai jau ten. Dar dvidešimt jardų, pagalvojo Stivas; kad tik tie galvijai neimtų šėlti!

Bet dar teks prasiskverbti pro branduolį - tirščiausią grūstį endominios centre. Branduolį sudaro stambūs vyrai atvipusiomis lūpomis ir paklaikusiomis akimis - pragarologai tokius vadina isterofilų krešuliu. Susibrukę it sardinės, veikiantys kaip vienas organizmas, šie nemąstantys žmonės tesugeba vien įnirtingai, akiai priešintis bet kam, kas bepamėgintų įsiskverbti į jų gretas.

Akimirką Stivas dvejojo. Į jį niršiai žvelgė pavojingesnis už pasakiškuosius senovės Azijos buivolus minios branduolys: daugybė šnervių išsiplėtė, daugybė sunkių pėdų grėsmingai mindžikavo.

Nebegaišuodamas ir nebesvarstydamas, Baksteris nėrė į grūstį. Pajuto smūgius į nugarą, į pečius, išgirdo kraupų įsiutintos endominios urzgimą. Beformiai kūnai spaudė, dusino, nepermaldaujamai spraudėsi vis arčiau ir arčiau.

Tada, it apvaizdai paliepus, tvarkdariai įjungė Mjuzeką. Paslaptingoji senovinė melodija, daugiau nei šimtmetį maldžiusi nesutramdomus pamišėlius, neapvylė ir dabar. Decibelai trumpam sukaustė endominią, ir Stivas Baksteris

laužte prasilaužė iki starto linijos.

Vyriausiasis teisėjas jau buvo pradėjęs skaityti Programą. Visi varžovai ir dauguma žiūrovų moka tekstą mintinai. Tačiau įstatymas reikalauja paskelbti taisykles.

- Džentelmanai, - skaitė teisėjas, - jūs susirinkote dalyvauti lenktynėse dėl teisės įsigyti valstybinio fondo žemių sklypą. Jūs - penkiasdešimt laimingųjų, viešos loterijos metu atrinkti iš penkiasdešimties milijonų pretendentų, užregistruotų Pietų Vestčesterio zonoje. Bėgsite nuo čia iki finišo - Žemių Valdybos Niujorko Taimz Skvero; sutartinis apytikris distancijos vidurkis - 5,7 įstatinės mylios. Dalyviams leidžiama pasirinkti bet kokį maršrutą: galite keliauti žeme, virš žemės arba po žeme. Vienintelis reikalavimas - atvykti į finišą asmeniškai, pavaduoti draudžiama. Pirmieji dešimt finišavusiųjų...

Minią apgaubė mirtina tyla.

- ... gaus po vieną akrą nenaudojamos žemės su namu bei ūkininkavimo inventoriumi. Be to, valstybė apmokės kiekvieno nugalėtojo ir artimiausių jo šeimos narių kelionę į įgytas valdas. Ir minėtuosiu akru nevaržomai bei nemokamai disponuoti bei naudotis kaip neatimama nuosavybė amžinai, kol šviečia saulė ir teka upės, galės jis ir jo įpėdiniai iki pat trečios kartos!

Tai išgirdusi minia atsiduso. Nevienas čia esančiųjų niekuomet neregėjo nenaudojamo akro, juo labiau nesvajojo tokį turėti. Ištisas akras žemės tau ir tavo šeimai, akras, kuriuo neprivalai su niekuo dalintis - juk tai tiesiog neįtikimiau už drąsiausią svajonę!

- Papildomai nurodome, - tęsė teisėjas, - kad vyriausybė neprisiima atsakomybės už galimas varžybų metu aukas. Aš - privalau priminti, kad paprastai žūva maždaug 68, 9% Didžiųjų lenktynių dalyvių. Bet kuris pageidaujantis dalyvis dar gali r įsitraukti nepatyręs žalos.

Teisėjas luktelėjo, o Stivas Baksteris akimirka svarstė, ar neatsisakius visos tos savižudiškos užmačios. Juk jis, Adelė, vaikai, teta Flo ir dėdė Džordžas galėtų kaip nors toliau verstis savo jaukiame vieno kambario bute Fredo Aleno Memorialinėje Vidutinių Pajamų Butų Fondo grupėje Larčmonte. Galų gale Stivas - ne karys, ne raumeningas banditas ir ne išverstagerklis riaušininkas. Jis - sistemodeformacijos ekspertas, ir geras ekspertas. Viešpatie, kodėl jis turėtų pulti į paties baisiausiojo Miestų — Džiunglių tarpe, juodojo Niujorko nasrus?

- Verčiau ir nemėgink, Stivai, - šurpiai atkar-tojo jo mintis kažkieno balsas.

Baksteris atsisuko ir pamatė Edvardą Freihofą

Sent Džoną, turtingą ir atkarų savo kaimyną iš Larčmonto. Aukštą, elegantišką, teniso aikštynuose praleistų dienų užgrūdintą ir šikšną Sent Džoną. Dailų, melancholiškai gražų Sent Džoną, kurio primerktos akys pernelyg dažnai sekioja žaviają šviesiaplaukę Adelę.

- Tau nė už ką nepavyks, vaikeli Stivai, - pasakė Sent Džonas.

- Gali būti, - ramiai atsakė Baksteris, - bet tau, aišku, pavyks?

Sent Džonas mirktelėjo ir gudriai palietė smiliumi nosį. Jis jau kelias savaites vis užsimindavo apie ypatingą informaciją, įsigytą iš vieno paperkamo Didžiųjų Lenktynių inspektoriaus. Ši informacija nepaprastai padidinsianti jo galiomybes, kertant Manheteną - tankiausią ir pavojingiausią miestelėnų telkinį pasaulyje.

- Nelįsk lenktyniauti, kūdikėli, - pasakė Sent Džonas savo nepakartojamai erzinančiu balsu, - nelįsk, o jau aš tave apdovanosiu. Kaip bus, saldainiuk?

Baksteris papurtė galvą. Jis nelaikė savęs drąsuoliu; bet verčiau mirti, negu priimti dovaną iš Sent Džono. Be to, toliau taip gyventi vis vien nebeįmanoma. Praeitą mėnesį išleistas Priedas prie Išplėstinių Šeimų Nuolatinės

Gyvenamosios Vietos Akto reikalauja, kad dabar įstatymo nustatyta tvarka Stivas priimtų tris nevedusius pusbrolius ir našlę tetą, kurios vieno kambario butą rūsyje Leik Pleisido industriniame rajone nušlavė naujasis Olbanio-Monrealio tunelis.

Net leidžiantis antišokinius vaistus dešimt asmenų viename kambaryje - jau per daug. Jis tiesiog privalo laimėti žemės sklypą!

- Aš lenktyniausiu, - tyliai tarė Baksteris.

- Gerai, snargliau, - pasakė Sent Džonas, kurio atkaklų sardoniską veidą sudarkė grimasa, - bet neužmiršk - aš tave perspėjau!

Vyriausiasis teisėjas šūktelėjo:

- Džentelmenai, į vietas!

Varžovai nutilo. Primerkę akis, sučiaupę lūpas, jie išsirikiavo prie starto linijos.

- Dėmesio!

Šimto kojų raumenys įsitempė; penkiasdešimt vyrų palinko pirmyn.

- Marš!

Ir lenktynės prasidėjo!

Ultragarsiniai trimitai kuriam laikui suparalyžiavo žiūrovų minią. Varžovai išvingiavo pro sustingusius žmones ir nuskubėjo tolyn pro ilgą sustabdytų automobilių eilę. Paskui grupė

išsisklaidė, bet dauguma traukė į rytus, link Hudzono upės ir prisidengusio suodina neišdegusių angliavandenių skraiste pabaisiško miesto kitame jos krante.

Į rytus nepasuko tik Stivas Baksteris.

Vienintelis iš varžovų jis ritmingu žingsniu bėgo į šiaurę, link Džordžo Vašingtono tilto ir Lokių Kalno Sičio. Jo lūpos buvo suspaustos, jis judėjo it lunatikas.

Toli, Larčmonte, Adelė Bakster stebėjo lenktynes per televiziją. Ji nevalingai aiktelėjo. Aštuonmetis sūnus Tomas suriko:

- Mama, mama, jis bėga į šiaurę prie tilto! Bet tiltas šį mėnesį uždarytas. Pro ten jis nepraeis!

- Nesijaudink, mielas, - pasakė Adelė, - tavo tėvelis žino, ką daro.

Ji kalbėjo tvirtai, nors pati nerimavo. Ir kai jos vyro figūra pranyko žmonių kamšatyje, ji pasirengė laukti - ir melstis. Ar Stivas žino, ką daro? O gal jį palaužė įtampa?

2

Nelaimės sėkla buvo pasėta dvidešimtame amžiuje, bet siaubingas derlius sunoko šimtmečiu vėliau. Po nesuskaitomų lėto gausėjimo

tūkstantmečių staiga įvyko sprogitas, pasaulio gyventojų skaičius vėl ir vėl dvigubėjo. Sutramdžius ligas ir užtikrinus prasimaitinimą, mirtinumas tolydžio krito, gimstamumui didėjant. Įsuktos į košmarišką geometrinę progresiją žmonijos gretos plėtėsi tarsi neišgydomas vėžys.

Ketvertas apokalipsės raitelių - tie senovės policininkai - jau nebeįstengė palaikyti tvarkos. Maras ir badas paskelbti už įstatymo ribų, o karas šiame kovos už būvį amžiuje - pernelyg didelė prabanga. Beliko tik mirtis - labai sumenkusi, virtusi ankstesniosios savęs šešėliu.

Bejausmis mokslas nesiliovė siekęs žaviai iracionalaus tikslo: daugiau gyvenimo didesniai žmonių skaičiui.

O vis gausėjanti žmonija žygiavo pirmyn, jos legionai užtvindė Žemę, teršė orą ir nuodijo vandenį; valgydami apteptas perdirbtais dumbliais žuvies miltų duonos riekės, žmonės bukai laukė katastrofos, kuri išretintų nesutramdomas jų gretas - ir laukė bergždžiai.

Kiekybinis šuolis sukėlė kokybiškus žmogiškosios patirties pakitimus. Nekaltesniais laikais nuotykiškai ir pavojai dabino negyvenamas vietas - aukštus kalnus, nykias dykumas, tvankias džungles. Bet dvidešimt pirmajame amžiuje

daugumą tokių vietų prarijo nepasotinama gyvenamojo ploto reikmė. Dabar nuotykių ir pavojų reikia ieškoti nesuvaldomuose pabaisiškuose miestuose.

Miestuose aptiksi šiuolaikinius laukinių genčių, baisių žvėrių, siaubingų ligų atitikmenis. Ekspedicija į Niujorką ar Čikagą pareikalaus daugiau išteklių ir ištvermės, daugiau išradin-gumo negu anos lengvabūdiškos karalienės Viktorijos laikų iškylos į Everestą ar Nilo aukštupį.

Šiame ankštame pasaulyje pati brangiausia prekė - žemė. Kiekvieną įgytą plotą vyriausybė išskirsto pasitelkusi vietines loterijas, kurias vainikuoja Didžiosios Lenktynės. Jų taisyklės perimtos iš Oklahomos teritorijos ir Čerokių Ruožo apgyvendinimo lenktynių, rengtų devynioliktojo šimtmečio pabaigoje.

Manoma, kad Didžiosios Lenktynės bešališkos ir įdomios - tiek įspūdingos, tiek naudingos. Lenktynes stebi milijonai žmonių, ir iš tiesų pažymėtinas bei vertintinas raminantis sirgališkų aistrų poveikis masėms. Jau vien dėl to neabejotinai verta jas rengti.

Be to, privalumu taipogi laikytinas aukštas dalyvių mirtingumas. Absoliučiais mastais jis beveik lygus nuliui, bet dūstantis pasaulis dė-

kingas net už menkiausią palengvinimą.

Lenktynės vyko jau tris valandas. Stivas Baksteris įsijungė mažąjį savo imtuvą ir ėmė klausytis paskutinių pranešimų. Jis išgirdo, kad pirmoji varžovų grupė pasiekė Olandų tunelį, kur ją sustabdė šarvuoti policininkai. Kiti, gudresnieji, pasukę ilgesniu pietiniu Steiton Ailendo maršrutu, dabar artėja prie Verazano tilto prieigų. Pats vienas atvykęs prie Linkolno tunelio, Freihofas Sent Džonas parodė merijos atstovo ženklelį ir buvo praleistas pro užkardą.

3

Houbokeno pakrantę gaubė migla. Priešais pusmėnulio formos įlankoje sūpavosi dailūs, greiti Houbokeno kontrabandininkų laivai; ant kiekvieno žvilgėjo Pakrantės apsaugos medalionas. Kai kurių krovinyms - dėžės su cigaretėmis iš Šiaurės Karolinos, svaigalais iš Kentukio, apelsiniais iš Floridos, marichuana iš Kalifornijos, ginklais iš Teksaso - jau buvo pritvirtintas prie denių. Kiekvieną dėžę puošė valstybinė žyma: "KONTRABANDA - RINKLIAVA SUMOKĖTA". Nes šiais nelaimingais laikais sunkiai besiverčiančiai vyriausybei tenka apmokestinti net nelegalią prekybą, šitaip pripažįstant pusiau

legalią jos padėtį.

Baksteris patyliukais įsėlino į šaunų marichuanos pirklio laivą ir susigūžė tarp kvapnių ryšulių. Parengtas laivas turėtų tuoj išplaukti; jei tik pavyks išlikti nepastebėtam neilgos kelionės skersai upę metu...

- Ė! Ką, velniai rautų, mes čia turim?

Netikėtai išėjęs iš bako, girtas mechaniko padėjėjas užklupo Baksterį iš netyčių. Jam surikus, į denį pasipylė kiti įgulos nariai. Tai buvo kieti, įžūlūs vyrukai, baidantys visus savo, atsainiu žiaurumu. Ta pati bedievių veislė prieš kelis metus nusiaubė Vihokeną, padegė Li fortą, siautėjo ir plėšikavo visoje pakrantėje iki pat Inglvudo šliuzo. Stivas Baksteris žinojo, kad iš jų tikėtis malonės negalima.

Tačiau jis pasigėrėtinai šaltai pasakė:

- Džentelmenai, jei būtumėte tokie malonūs, man labai reikėtų patekti į kitą Hudzono krantą.

Laivo kapitonas, milžiniškas metisas randuotu veidu ir gumburiuotais raumenimis, atsilošęs griausmingai nusikvatojo.

- Tai nori, kad mes tave perkeltume? - sodria Houbokeno tarme pasiteiravo jis. - Manai, gal mes Kristupas Nešėjas, ė?

- Visai ne, sere. Bet aš vyliausi.....